

Sygn. akt I ACa 289/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Jarosław Marek Kamiński
Sędziowie	:	SSA Bogusław Dobrowolski (spr.) SSO del. Krzysztof Adamiak
Protokolant	:	Łukasz Patejuk

po rozpoznaniu w dniu 28 września 2017 r. w Białymstoku na rozprawie

sprawy z powództwa **T. S.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - (...)**

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Łomży

z dnia 31 stycznia 2017 r. sygn. akt I C 230/14

I. oddala apelację;

II. odstępuje od obciążania powódki kosztami procesu w instancji odwoławczej.

(...)

UZASADNIENIE

T. S. po ostatecznym sprecyzowaniu powództwa wniosła o zasądzenie od (...)kwoty 2.000.000 zł tytułem odszkodowania za bezprawne pozbawienie wolności w okresie od 1998 do 2001 r. w sprawie II Ko 106/98 (...) wraz z odsetkami ustawowymi od 2001 r.

(...) reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa w W. ostatecznie wniósł o odrzucenie pozwu w całości oraz zasądzenie na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, a w przypadku nieuwzględnienia tych wniosków –oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z dnia 31 stycznia 2017 r. Sąd Okręgowy w Łomży oddalił powództwo i odstąpił od obciążania powódki kosztami procesu.

Sąd ten ustalił, że postanowieniem z dnia 20 maja 1998 r. (wydanym w sprawie Ds. 144/98) (...)powołał dwóch biegłych lekarzy psychiatrów w celu określenia m. in. poczytalności T. S. jako podejrzaney o stosowanie gróźb karalnych, tj. o czyn z art. 166 k.k. Biegli zdiagnozowali u niej schizofrenię paranoidalną i stwierdzili, że w chwili popełniania czynu nie mogła ona rozpoznać jego znaczenia i kierować swoim postępowaniem. Wobec tego postanowieniem z dnia 22 czerwca 1998 r. Prokurator umorzył dochodzenie w powyższej sprawie i wystąpił do (...) z wnioskiem (28 sierpnia 1998 r.) o umieszczenie jej w szpitalu psychiatrycznym. W ramach zainicjowanego tym wnioskiem postępowania (o sygn. akt II Ko 106/98), Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 21 października 1998 r. dopuścił dowód z opinii biegłego psychologa na okoliczność ustalenia czy względy psychologiczne uzasadniają umieszczenie T. S. w szpitalu psychiatrycznym. W dniu 2 grudnia 1998 r. lekarz psycholog B. B. przeprowadził osobiste badanie powódki w miejscu jej zamieszkania, a w dniu 10 grudnia 1998 r. sporządził pisemną opinię psychologiczno-sądową, z której wynikało, że rozpoznał u badanej chorobę psychiczną w postaci schizofrenii paranoidalnej. Dodatkowo biegły stwierdził, że badana była bezkrytyczna wobec choroby, odmawiała podjęcia leczenia, ujawniała treści urojeniowe i nie wyraziła zgody na przeprowadzenie pełnego badania psychologicznego. W konkluzji biegły uznał, że brak zgody badanej na przeprowadzenie pełnego badania psychologicznego uniemożliwił udzielenie szerszej odpowiedzi na pytanie Sądu. Przyczyną tego był całkowity bezkrytycyzm badanej wobec własnego zachowania oraz całkowity brak poczucia obiektywnie istniejącej choroby. Z tych też przyczyn biegły uznał, że chora nie podejmie leczenia dobrowolnie. Ponadto, w toku postępowania Sąd wysłuchał dwóch biegłych lekarzy psychiatrów, którzy zgodnie stwierdzili, że istnieje realne zagrożenie popełnienia przez T. S. ponownego przestępstwa.

Wobec powyższego (...) postanowieniem z dnia 15 marca 1999 r. zastosował wobec powódki środek zabezpieczający w postaci umieszczenia w (...)w P.. Przeprowadzone przed wydaniem tego postanowienia dowody z opinii biegłego psychologa i wysłuchania na posiedzeniu zarówno biegłych lekarzy psychiatrów, jak i biegłego psychologa, pozwoliły na przyjęcie, że zachodzi wysokie prawdopodobieństwo ponownego popełnienia przez T. S. przestępstwa. W rezultacie została ona umieszczona w (...) w P., gdzie przebywała w okresie od 7 lipca 1999 r. do 19 października 2001 r. W tym czasie (...)regularnie zasięgał informacji o stanie jej zdrowia i przebiegu leczenia. W oparciu o uzyskiwane informacje postanowieniami z 17 kwietnia 2000 r. i z 28 września 2000 r. przedłużał stosowanie środka zabezpieczającego. Na skutek zażalenia T. S. na to ostatnie postanowienie, (...)postanowieniem z dnia 6 grudnia 2000 r. (w sprawie o sygn. akt II Kz 1132/00) uchylił zaskarżone postanowienie i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania wskazując, że celowe jest przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych lekarzy psychiatrów. W toku postępowania przed (...)zasięgnięto opinii dwóch biegłych lekarzy psychiatrów, którzy stwierdzili, że stan zdrowia psychicznego powódki uległ poprawie, jednak w dalszym ciągu istnieje duże prawdopodobieństwo, że popełni ona czyn o znacznej szkodliwości społecznej. Wobec tego, (...) postanowieniem z dnia 26 kwietnia 2001 r. (sygn. akt II Ko 53/01) przedłużył stosowanie orzeczonego środka zabezpieczającego. Na skutek zażalenia na to postanowienie, (...)postanowieniem z dnia 27 sierpnia 2001 r. (w sprawie o sygn. akt IV Kz1 3/01) uchylił zaskarżone postanowienie i orzekł o niezwłocznym zwolnieniu T. S. z zakładu z uwagi na znaczną poprawę jej stanu zdrowia (stwierdzoną w opinii) polegającą na ustąpieniu ostrych objawów psychotycznych, uspokojeniu i poprawie kontaktu. Sąd Okręgowy podzielił stanowisko obrońcy powódki, że nie zachodzą przesłanki z art. 94 § 1 k.k., czyn zabroniony, który popełniła powódka nie cechuje znaczna społeczna szkodliwość, a z opinii biegłych nie wynika, by zachodziło wysokie prawdopodobieństwo popełnienia takiego czynu.

Jak dalej wskazał Sąd Okręgowy, wyrokiem z dnia 26 listopada 2004 r. (w sprawie o sygn. akt II Ko 311/01) (...) zasądził od Skarbu Państwa na rzecz T. S. kwotę 3.000 zł tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, a w pozostałej części oddalił wnioszek. Z uzasadnienia tego wyroku wynikało, że podstawą zasądzenia w/w kwoty było dalsze stosowanie wobec T. S. środka zabezpieczającego (już po jego uchyleniu przez Sąd Okręgowy w dniu 27 sierpnia 2001 r.), co pozbawione było umocowania prawnego (chodziło o okres od 30 sierpnia do 19 października 2001 r.). Wyrok ten został utrzymany w mocy przez Sąd Apelacyjny w Warszawie (wyrok z dnia 16 marca 2005 r., sygn. akt II AKa 96/05).

Następnie Sąd zaznaczył, że wyrokiem z dnia 16 maja 2011 r. (w sprawie o sygn. I C 8/11) (...) oddalił powództwo T. S. przeciwko (...), w którym domagała się pierwotnie zadośćuczynienia w kwocie 75.000 zł za naruszenie jej dóbr osobistych, a ostatecznie – kwoty 140.000 zł podnosząc, że na podstawie postanowienia (...) (II Ko 106/98) została przymusowo umieszczona w szpitalu psychiatrycznym na 2,5 roku. (...) wyrokiem z dnia 20 października 2011 r. (w sprawie o sygn. I ACa 446/11) oddalił apelację od tego wyroku.

Postanowieniem z dnia 23 lipca 2012 r. (w sprawie o sygn. akt I C 957/11) (...) odrzucił pozew T. S. przeciwko (...) o zapłatę kwoty 135.000 zł tytułem zadośćuczynienia za bezprawne pozbawienie jej wolności w wyniku umieszczenia w szpitalu psychiatrycznym jako środka zabezpieczającego w sprawie karnej (II Ko 106/98), a (...) postanowieniem z dnia 26 października 2012 r. (sygn. akt I ACz 1117/12) oddalił zażalenie na to postanowienie.

Również w sprawie zainicjowanej przed (...) (I C 504/13) T. S. dochodziła zadośćuczynienia (w kwocie 600.000 zł) za bezprawne pozbawienie jej wolności w wyniku umieszczenia w szpitalu psychiatrycznym tytułem środka zabezpieczającego w sprawie karnej (II Ko 106/98). (...) postanowieniem z dnia 20 listopada 2013 r. (sygn. akt I C 504/13) odrzucił pozew ze względu na tożsamość roszczenia z roszczeniem zgłoszonym przed Sądem Okręgowym w Łomży w sprawie o sygn. akt I C 8/11. (...) postanowieniem z dnia 3 marca 2014 r. (I ACz 202/14) oddalił zażalenie na to postanowienie.

Jak dalej wskazał Sąd, pismem oznaczonym sygnaturą akt II AKo 148/06, adwokat K. K. - wyznaczony jako obrońca z urzędu T. S. w celu ewentualnego opracowania wniosku o wznowienie postępowania w jej sprawie, poinformował Sąd Apelacyjny w Warszawie, że po dokładnym zbadaniu akt(...) o sygn. II Ko 106/98 i II Ko 53/01 oraz (...) o sygn. IV Kz 3/01 i II Ko 76/03 - nie znalazł żadnej z wymienionych w rozdziale 56 k.p.k. - podstaw wznowienia postępowania w tych sprawach.

W dniu 16 października 2012 r. T. S. wystąpiła z pismem do(...) o wznowienie postępowania w sprawach Ds. 144/98 (...) oraz II Ko 106/98 i II Ko 53/01 (...). Wskazując na szereg nieprawidłowości, jakie jej zdaniem, miały miejsce w tych postępowaniach podniosła, że została skazana bez udowodnienia zarzutu i prawa do obrony. Postanowieniem z dnia 28 grudnia 2012 r. (sygn. akt II AKo 137/12) (...) stwierdził brak podstaw do wznowienia postępowania z urzędu. W uzasadnieniu wskazał, że w świetle art. 58 k.p.k. wydane w dniu 22 czerwca 1998 r. przez (...) (Ds. 144/98) postanowienie o umorzeniu dochodzenia prowadzonego przeciwko T. S. (kończące jedynie postępowanie przygotowawcze, a nie postępowanie sądowe) nie może być w ogóle wzruszone w trybie wznowienia postępowania, czy to na wniosek, czy też z urzędu. Ponadto, przedmiotem wznowienia w świetle przepisów rozdziału 56 k.p.k. mogą być jedynie orzeczenia kończące postępowanie sądowe, tj. orzeczenia rozstrzygające kwestię odpowiedzialności karnej. Za takie nie może być uznane orzeczenie o zastosowaniu środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia sprawcy w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym. W związku z tym badanie kwestii niesłuszności postanowień wydanych przez (...) w sprawie II Ko 106/98 i II Ko 53/01 nie jest możliwe w trybie wznowienia postępowania.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny sprawy Sąd I instancji nie znalazł podstaw do uwzględnienia powództwa. Zaznaczył, że treść pozwu oraz innych pism procesowych, jak też twierdzenia powódki na rozprawie w dniu 21 października 2016 r. wskazywały, że dochodzi ona od pozwanego Skarbu Państwa odszkodowania za bezprawne pozbawienie jej wolności w okresie od 1998 do 2001 r. poprzez zastosowanie wobec niej środka zabezpieczającego w postaci internacji z powodu choroby psychicznej w(...) w P. w sprawie o sygn. II Ko 106/98(...) poprzez przypisanie jej choroby psychicznej oraz bezprawne wykonywanie i przedłużanie powyższego środka.

Zdaniem Sądu podstawą prawną tak określonych roszczeń był art. 417 § 1 k.c., ewentualnie art. 417⁽²⁾ k.c. (w brzmieniu obowiązującym w dacie zdarzeń, na które powołuje się powódka, tj. w okresie od 7 lipca 1999 r. do 19 października 2001 r., kiedy przebywała w (...) w związku z wykonywaniem i przedłużaniem środka zabezpieczającego oraz zgodnie z wykładnią zaprezentowaną w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 grudnia 2001 r., sygn. SK 18/00 (publ. 2001/8/256). Sąd zaznaczył, że przesłankami odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa w oparciu o art. 417 § 1 k.c. jest wystąpienie łącznie następujących czynników: bezprawności rozumianej jako niezgodne z prawem działanie funkcjonariusza państwowego, zaistnienie szkody wyrządzonej przez funkcjonariusza

państwowego przy wykonywaniu powierzonych mu czynności i normalny związek przyczynowy istniejącej pomiędzy szkodą a zachowaniem funkcjonariusza. Natomiast przesłankami odpowiedzialności z art. 417⁽²⁾ k.c. jest zgodne z prawem działanie funkcjonariusza państwowego, zaistnienie szkody na osobie wyrządzonej przez funkcjonariusza państwowego przy wykonywaniu powierzonych mu czynności, normalny związek przyczynowy istniejącej pomiędzy szkodą a zachowaniem funkcjonariusza oraz zaistnienie okoliczności, które ze względów słuszności przemawiają za uwzględnieniem roszczenia, mimo że szkoda została wyrządzona przez działania funkcjonariusza mieszczące się w granicach prawa. Ciężar dowodu co do zaistnienia przesłanek odpowiedzialności wynikającej z powołanych art. 417 § 1 k.c. i art. 417⁽²⁾ k.c. obciążał stosownie do art. 6 k.c. powódkę.

Zdaniem Sądu powódka nie przedstawiła żadnych dowodów na poparcie swoich twierdzeń i w toku postępowania nie wykazała przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa (na podstawie powołanych przepisów). Materiał dowodowy zebrany w sprawie nie pozwalał na przyjęcie, że działania (...), czy też (...) były niezgodne z prawem, ani też, że doszło do naruszenia konkretnych obowiązków wynikających z przepisów prawa lub też aby na skutek zgodnych z prawem działań ich funkcjonariuszy doszło do wyrządzenia szkody na osobie T. S.. Materiał dowodowy wskazywał natomiast, że (...) miał podstawy do wystąpienia do (...) z wnioskiem z dnia 28 sierpnia 1998 r. o umieszczenie T. S. w szpitalu(...). Wcześniej bowiem postanowieniem z dnia 20 maja 1998 r. wydanym w sprawie Ds. 144/98 Prokurator powołał dwóch biegłych lekarzy psychiatrów ze względu na potrzebę określenia m. in. poczytalności T. S. jako podejrzanej o stosowanie gróźb karalnych, tj. o czyn z art. 166 k.k., w chwili czynu. W toku dochodzenia ustalono, że T. S. choruje od 1996 r. z powodu zespołu paranoidalnego. Z przedstawionej przez dwóch biegłych lekarzy psychiatrów opinii wynikało, że z powodu schizofrenii paranoidalnej nie mogła ona w chwili czynu rozpoznać jego znaczenia i kierować swoim postępowaniem. Wobec tego postanowieniem z dnia 22 czerwca 1998 r.(...)umorzył dochodzenie w sprawie Ds. 144/98. Poza tym, orzeczenie (...) z dnia 15 marca 1999 r. w przedmiocie zastosowania wobec powódki środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia jej w (...)w P., zostało poprzedzone postępowaniem dowodowym. W trakcie tego postępowania Sąd postanowieniem z dnia 21 października 1998 r. dopuścił dowód z opinii biegłego psychologa, wysłuchał także dwóch biegłych lekarzy psychiatrów – niewątpliwie był to obowiązek Sądu wynikający wprost z obowiązujących przepisów prawa. Jednocześnie sam sposób opiniowania biegłych, jak też ich końcowe wnioski nie budziły w ocenie Sądu, żadnych zastrzeżeń. Odpowiadały one zakresowi zleconego przez Sąd zadania i zostały oparte w granicach dozwolonych działań prawnych. Powódka nie wykazała też istnienia po jej stronie szkody, ani na czym miałby polegać związek przyczynowy pomiędzy tą szkodą a działaniem (...), czy(...). Postanowienie z dnia 15 marca 1999 r., jak też postanowienie z dnia 17 kwietnia 2000 r., sygn. akt II Ko 106/98 o dalszym stosowaniu tego środka są prawomocne i nie zostały nigdy uchylone.

Z kolei, postanowienia(...) o dalszym stosowaniu środka zabezpieczającego z dnia 28 września 2000 r. (sygn. akt II Ko 106/98) i z 26 kwietnia 2001 r. (sygn. akt II Ko 53/01) zostały uchylone przez sąd II instancji. Powódka lub reprezentujący ją adwokat z urzędu składali wnioski i środki odwoławcze, które były rozpoznawane. Orzeczenia Sądu II instancji, tj. postanowienie z dnia 6 grudnia 2000 r. (sygn. akt II Kz 1132/00) (...)oraz postanowienie z dnia 2 sierpnia 2001 r. (sygn. akt IV Kz 13/01) (...)w O. są prawomocne i nie zostały uchylone.

Twierdzenia powódki, że uniemożliwiano jej kwestionowanie przeprowadzanych w postępowaniu o zastosowanie środka zabezpieczającego opinii biegłych oraz składanie wniosków, bądź odwołań – zdaniem Sądu – również nie zostały wykazane. Kwestia zgodności z porządkiem prawnym przymusowego umieszczenia powódki w szpitalu psychiatrycznym przez (...) z wniosku(...), w tym także badań jej stanu psychicznego przez biegłych i ich końcowych wniosków została prawomocnie rozstrzygnięta przez (...) w sprawie o sygn. I C 8/11.

Zdaniem Sądu Okręgowego materiał zgromadzony w sprawie I C 8/11, jak też w sprawie niniejszej potwierdził, iż decyzja (...)o złożeniu wniosku o umieszczenie powódki w zakładzie psychiatrycznym, jak też decyzja procesowa Sądu Rejonowego w Pułtusku o zastosowaniu wobec powódki T. S. środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia jej w szpitalu psychiatrycznym miała podstawę w art. 93 i 94 k.k. w brzmieniu obowiązującym w dacie zdarzeń, na które powoływała się strona (w okresie od 7 lipca 1999 r. do 19 października 2001 r.). Przepisy te zostały zastosowane prawidłowo i z zachowaniem właściwej procedury. Podobnie późniejsze orzeczenia o przedłużeniu stosowania tego

środka zostały wydane zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami prawa i brak jest podstaw do twierdzenia, że zostały wydane z przekroczeniem zawartego w tych przepisach upoważnienia. Powódka nie podważyła oceny, że podjęte przez (...) oraz (...) działania mieściły się w granicach obowiązującego porządku prawnego i w rezultacie nie mogły być uznane za bezprawne w rozumieniu art. 417 § 1 k.c.

Nadto, zdaniem Sądu, nie wykazała przesłanek zastosowania art. 417² k.c., tj. zaistnienia szkody na jej osobie wyrządzonej przez funkcjonariusza państwowego przy wykonywaniu powierzonych mu czynności, normalnego związku przyczynowego istniejącego pomiędzy szkodą a zachowaniem funkcjonariusza oraz zaistnienia okoliczności, które ze względów słuszności przemawiałyby za uwzględnieniem roszczenia, mimo że szkoda została wyrządzona przez działania funkcjonariusza mieszczące się w granicach prawa.

Dlatego też jej roszczenie na podstawie art. 417 § 1 k.c. oraz art. 417² k.c. nie mogło zostać uwzględnione i powództwo podlegało oddaleniu jako bezzasadne.

Niezależnie od powyższego Sąd wskazał, że do oddalenia powództwa w niniejszej sprawie wystarczający był zarzut przedawnienia podniesiony przez stronę pozwaną, który okazał się zasadny. Sąd Okręgowy podzielił w tym względzie stanowisko zajęte przez (...) w uzasadnieniu wyroku z dnia 20 października 2011 r. (sygn. akt I ACa 446/11) odnośnie terminu przedawnienia roszczenia. Zaznaczył, że powódka w niniejszej sprawie domagała się odszkodowania za szkodę, którą wiązała z faktem przymusowego umieszczenia jej w szpitalu (...) i przedłużenia pobytu na mocy orzeczeń sądowych. W ocenie Sądu Okręgowego najwcześniejszą możliwą datą, od której należało liczyć początek biegu przedawnienia, był dzień wydania przez (...) w O. postanowienia o uchyleniu orzeczenia o dalszym stosowaniu wobec powódki środka zabezpieczającego, tj. dzień 27 sierpnia 2001 r. Wydanie tego orzeczenia było ostatnim działaniem Sądu wiążącym się z umieszczeniem powódki w zakładzie psychiatrycznym. W tym też czasie, jako strona postępowania, miała ona pełną wiedzę o ewentualnej szkodzie (jej postaci i rozmiarze) oraz osobie odpowiedzialnej za jej wyrządzenie (organ, który decydował o stosowaniu środka zabezpieczającego). Istniały zatem podstawy do zastosowania ogólnego, trzyletniego terminu przedawnienia roszczeń z czynów niedozwolonych, przewidzianego zarówno w uchylonym art. 442 § 1 k.c., jak również w aktualnie obowiązującym art. 442⁽¹⁾ § 1 k.c. Sąd wskazał, że art. 442 k.c. został uchylony ustawą z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy - kodeks cywilny (Dz. U. z 2007 r., nr 80, poz. 538), która weszła w życie w dniu 10 sierpnia 2007 r. Obowiązujący od tej daty przepis art. 442⁽¹⁾ § 1 k.c. nie mógł być więc stosowany w sprawie. W świetle art. 2 powołanej ustawy miał on wprawdzie zastosowanie do roszczeń deliktowych, powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej, ale według przepisów dotychczasowych w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych. Z uwagi na utratę mocy obowiązującej art. 418 k.c. z dniem 18 grudnia 2001 r. (publikacja orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 grudnia 2001 r., SK 18/00 w Dzienniku Ustaw), Sąd Okręgowy przyjął, że z tą datą powódka uzyskała realną możliwość naprawienia szkody na podstawie art. 417 § 1 k.c., w zgodzie z przepisami obowiązującej Konstytucji RP z 1997 r. Jest to więc data, od której należy liczyć trzyletni termin przedawnienia z art. 442 § 1 k.c. Z kolei, jak dalej zaznaczył – art. 417⁽²⁾ k.c. w dacie 27 sierpnia 2001 r., jeszcze nie obowiązywał. Dodany został ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. (Dz.U. Nr 162, poz. 1692), która weszła w życie z dniem 1 września 2004 r., a zatem wszedł w życie już po upływie trzyletniego terminu przedawnienia z art. 442 § 1 k.c. W niniejszej sprawie powództwo zostało wniesione do Sądu w dniu 4 listopada 2013 r., a zatem już po upływie 10 lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę, tj. kiedy roszczenie było już przedawnione na podstawie art. 442 § 1 k.c.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., mając na uwadze sytuację materialną i zdrowotną powódki.

Apelację od tego wyroku wniosła powódka kwestionując jego słuszność i podnosząc zarzut nierozpoznania istoty sprawy, brak możliwości obrony i bezzasadne uwzględnienie zarzutu przedawnienia. Domagała się zmiany wyroku lub jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne Sądu I instancji, jako że znajdują one oparcie w zebranych w sprawie materiale dowodowym – wszechstronnie rozważonym i ocenionym w zgodzie ze wskazaniami art. 233 § 1 k.p.c. W zasadniczych kwestiach aprobuje także wnioski wyprowadzone z tego materiału, a w rezultacie – ocenę prawną powództwa jako bezzasadnego. Bezzasadność ta wynika zaś z dwóch przyczyn, po pierwsze – powódka nie wykazała przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa z art. 417 § 1 k.c. (w brzemieniu obowiązującym w dacie spornych zdarzeń – Dz.U.1964.16.93) warunkujących odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przez funkcjonariusza państwowego przy wykonywaniu powierzonej mu czynności, po drugie – roszczenie objęte pozwem uległo przedawnieniu na mocy art. 442 § 1 k.c. (również w brzmieniu obowiązującym w dacie spornych zdarzeń – Dz.U.1964.16.93).

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu najdalej idącego, tj. nierozpoznania przez Sąd Okręgowy istoty sprawy, przede wszystkim wskazać trzeba, że termin ten odnosi się do roszczenia będącego podstawą powództwa i zachodzi wówczas, gdy sąd pierwszej instancji nie orzekł w ogóle merytorycznie o żądaniach stron, zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania pozwu albo pominął merytoryczne zarzuty pozwanego. Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi przykładowo w razie oddalenia powództwa z uwagi na błędne przyjęcie przedawnienia roszczenia, prekluzji lub braku legitymacji procesowej strony (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22 oraz z dnia 14 maja 2002 r., V CKN 357/00). Innymi słowy, oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się na podstawie analizy żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś na podstawie ewentualnych wad postępowania wyjaśniającego.

W świetle tych rozważań nie ulega wątpliwości, że podniesiony przez skarżącą zarzut jest bezzasadny. Sąd I instancji rozpoznał bowiem jej roszczenie w oparciu o właściwą podstawę prawną (art. 417 § 1 k.c.), wskazał przy tym i szczegółowo omówił przesłanki odpowiedzialności deliktowej Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przez funkcjonariusza państwowego przy wykonywaniu powierzonej mu czynności, bazując w tym względzie na wykładni przedstawionej przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 4 grudnia 2001 r. (sygn. akt SK18/00, publ. 2001/8/256). Sąd Okręgowy obszernie odniósł się do roszczeń powódki, mimo iż pozwany podniósł skutecznie zarzut przedawnienia, co już samo przez się stanowiło wystarczającą podstawą do oddalenia jej powództwa – bez potrzeby dokładnego wnikania w podstawę prawną odpowiedzialności Skarbu Państwa.

Równie bezzasadny jest zarzut braku możliwości obrony przez skarżącą jej praw, bowiem z akt sprawy wynika, że była ona informowana o wszystkich czynnościach strony i decyzjach Sądu, do których zresztą niejednokrotnie się ustosunkowywała. Przez cały proces miała zatem zapewnioną możliwość czynnego w nim udziału.

Przechodząc do meritum, Sąd Apelacyjny w całości podziela rozważania prawne Sądu I instancji oparte na treści art. 417 § 1 k.c., przez co nie ma potrzeby ponownego ich przytaczania.

Stwierdzić należy, że powódka w ramach niniejszego procesu ostatecznie dochodziła odszkodowania od (...) za bezprawne pozbawienie jej wolności w ramach bezzasadnie (jej zdaniem) zastosowanego i przedłużanego środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym (ogółem w okresie od 1998 do 2001 r.) wskutek błędnego przypisania jej choroby psychicznej. Jak słusznie wskazał Sąd I instancji, powódka nie wykazała w tej mierze żadnej z przesłanek wymienionych w art. 417 § 1 k.c. (w brzemieniu obowiązującym w dacie opisanych przez nią zdarzeń). Zaznaczyć trzeba, że przesłanki te musiały być spełnione kumulatywnie, co oznacza, że niewykazanie choćby jednej z nich, czyniło bezzasadnym domaganie się naprawienia szkody na tej podstawie prawnej. Ciężar dowodu w tym względzie spoczywał na powódce. Sąd I instancji słusznie podkreślił, że przede wszystkim nie wykazała ona, by działania podjęte przez pozwane jednostki Skarbu Państwa (polegające na zainicjowaniu, stosowaniu, a następnie przedłużaniu wobec niej środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym) były niezgodne z prawem, bądź pozbawione podstaw prawnych. Działania obu jednostek miały oparcie w obowiązujących przepisach prawa, tj. w art. 324 k.p.k. (w stosunku do Prokuratora) i w art. 93 i 94 k.k. (w stosunku do Sądu Rejonowego), w brzmieniu obowiązującym w dacie spornych zdarzeń. Podkreślenia wymaga,

że czynności tych jednostek poprzedzone zostały specjalistycznymi badaniami psychologicznymi i psychiatrycznymi powódki, a wyniki tych badań dały uzasadnione podstawy do zastosowania wobec niej tego typu rozwiązania.

Skarżąca nie podważyła też oceny Sądu I instancji, że późniejsze orzeczenia o przedłużeniu stosowania tego środka, miały oparcie w przepisach prawa i nie były skutkiem przekroczenia zawartego w nich upoważnienia. Okoliczności te zostały zresztą wyeksponowane i omówione także w ramach postępowań o sygn. akt I C 8/11 i I ACa 446/11. Sądy obu instancji(...)uznały wówczas, że działania pozwanego Skarbu Państwa –(...)mieściły się w granicach obowiązującego prawa.

Nadmienić też trzeba, że jedyny okres, w którym doszło do bezzasadnego przetrzymywania powódki w zakładzie psychiatrycznym miał miejsce w okresie od 30 sierpnia do 19 października 2001 r., ale nie był on związany z działaniami pozwanych jednostek Skarbu Państwa, a z działaniami (...) w P., co zresztą zostało stwierdzone w ramach postępowania przed(...)w sprawie o sygn. akt II Ko 311/01 i za co powódka otrzymała stosowne odszkodowanie i zadośćuczynienie.

Abstrahując od powyższego, jak słusznie przyjął Sąd I instancji (opierając się na wcześniejszym wyroku (...)z dnia 20 października 2011 r., sygn. akt I ACa 446/11) roszczenie było niezasadne również z tego względu, że strona pozwana skutecznie podniosła zarzut przedawnienia. Zgodzić się należy w tym względzie z Sądem Okręgowym, że najwcześniejszą datą, od której należało liczyć początek biegu przedawnienia, był dzień 27 sierpnia 2001 r., w którym to(...) wydał postanowienie o uchyleniu orzeczenia o dalszym stosowaniu środka zabezpieczającego i niezwłocznym zwolnieniu z zakładu psychiatrycznego (przez co odpadła podstawa dalszego internowania powódki). W tym czasie skarżąca miała już pełną wiedzę odnośnie ewentualnej szkody (jej postaci i rozmiaru) oraz osoby odpowiedzialnej za jej wyrządzenie (organ, który decydował o stosowaniu środka zabezpieczającego). Zastosowanie znajduje zatem uchylony już art. 442 § 1 k.c., który przewidywał ogólny, trzyletni termin przedawnienia roszczeń z czynów niedozwolonych (uchylony ustawą z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy - kodeks cywilny, Dz. U. z 2007 r., nr 80, poz. 538, która weszła w życie z dniem 10 sierpnia 2007 r.). Obecnie obowiązujący art. 442⁽¹⁾ § 1 k.c. (od dnia 10 sierpnia 2007 r.) również przewiduje trzyletni termin przedawnienia, jednak przepis ten z wyżej wskazanych względów nie ma zastosowania w sprawie (jeszcze nie obowiązywał w dacie objętej roszczeniami powódki). Słusznie Sąd Okręgowy zauważył również, że z uwagi na utratę mocy obowiązującej art. 418 k.c. z dniem 18 grudnia 2001 r. (z uwagi na publikację orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 grudnia 2001 r., SK 18/00 w Dzienniku Ustaw), przyjąć należało, że z tą datą powódka uzyskała realną możliwość dochodzenia swych roszczeń na podstawie art. 417 § 1 k.c. (w zgodzie z przepisami obowiązującej Konstytucji RP z 1997 r.). Skoro tak, to właśnie ta data jest miarodajna do liczenia trzyletniego terminu przedawnienia z art. 442 § 1 k.c. Zważywszy, że pozew w niniejszej sprawie wpłynął do Sądu w dniu 4 listopada 2013 r. nie ulega wątpliwości, że termin skutecznego dochodzenia przez powódkę roszczeń z art. 417 § 1 k.c. już upłynął (najpóźniej z dniem 18 grudnia 2004 r.).

Końcowo zaznaczyć też należy, że zastosowania w niniejszej sprawie nie mogły znaleźć regulacje przewidziane w art. 417² k.c. oraz w art. 417¹ § 2 k.c., nie tylko ze względu na brak wykazania właściwych przesłanek, ale też z uwagi na fakt, że przepisy te zaczęły obowiązywać dopiero od dnia 1 września 2004 r. (wprowadzone na mocy ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz.U.2004.162.1692) a przepis przejściowy (art. 5) stanowił, iż do zdarzeń i stanów prawnych powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej zastosowanie mają dotychczasowe przepisy.

Z tych względów Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu za instancję odwoławczą rozstrzygnął na podstawie art. 102 k.p.c. mając na uwadze te same względy co Sąd I instancji, tj. trudną sytuację materialną i zdrowotną skarżącej. Z akt sprawy wynika, że utrzymuje się ona jedynie z renty inwalidzkiej, a jej stan zdrowia mógł utrudniać dokonanie przez nią obiektywnego oglądu sytuacji i właściwej oceny zasadności dochodzonych roszczeń.

(...)